

ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ

Кандидат педагогічних наук, доцент Наталія Приймак, як кожен висококваліфікований фахівець, знайшла індивідуальний, а тому й оригінальний, спосіб реалізації власного науково-педагогічного кредо: вирішення навчально-виховних завдань початкової школи засобами і через призму художньої літератури. Підсумком її багаторічних наукових пошуків у цьому напрямі став навчально-методичний посібник "Літературне виховання у початковій школі", який опублікувало тернопільське видавництво "Терно-граф". Книга має відповідний Гриф Міністерства освіти і науки України. Видання рецензували досвідчені фахівці і відомі науковці педагогічної сфери: доктор педагогічних наук, професор Житомирського державного університету ім.Івана Франка К.Я.Климова; проректор з наукової роботи нашого інституту, доктор педагогічних наук, професор В.Є.Бенер і завідувач лабораторії дошкільної і початкової освіти Тернопільського обласного інституту післядипломної освіти Я.Ф.Морська.

Об'ємне і змістовне навчально-методичне видання адресоване вчителям і учням загальноосвітніх шкіл, викладачам і студентам педагогічних ВНЗ. У посібнику розкривається специфіка сприйняття художньої літератури як мистецтва слова, висвітлюється виховне значення літератури і роль художнього слова у формуванні та розвитку особистості, розглядаються форми роботи з реалізації завдань літературного виховання у початковій школі,

запропоновані конкретні рекомендації з проведення виховних заходів у молодших класах загальноосвітньої школи.

Автор зазначає, що прискорений розвиток і повсюдне застосування новітніх інформаційних технологій в усіх сферах сучасного суспільства, насамперед у навчально-виховній, актуалізують проблему виховного впливу художньої літератури на формування духовного світу молодшої людини. Саме художнє слово в умовах тотальної комп'ютеризації культурного життя соціуму покликане стати одним з ефективних захисних бар'єрів від дегуманізації особистості. Тому вплив художньої літератури особливо важливий у ранньому віці, бо процес сприйняття літературного слова тісно пов'язаний із формуванням особистості дитини-читача. Організація дитячого читання, забезпечення доступу дітей до художньої літератури і посилення уваги до розробки методики дитячого читання — важливі моменти педагогіки початкової школи.

У цьому контексті Н.В.Приймак виявляє свій особливий методологічний

підхід, згідно з яким ефективне засвоєння учнем-читачем пізнавального і духовного багатства літературного твору неможливе без знайомства з творчою постаттю самого автора, бо знання його життєпису, світогляду, основних творів та історії їх написання допомагають краще засвоїти зміст і сприйняти його пізнавально-виховну цінність. Окрім цього, враховуючи масове захоплення технічними інформаційними засобами, вчитель сучасної початкової школи повинен знайти форми і методи виховання у школярів потреби в читанні й інтересу до художнього слова, формування у них здатності естетично і творчо сприймати прочитане. Звідси випливає одне з важливих завдань початкової школи: розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, ознайомлення їх з дитячою літературою, що в підсумку стає підготовкою до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

Після висвітлення ролі літератури у вихованні молодших школярів, специфіки сприйняття літератури як мистецтва слова автор пропонує конкретні рекомендації і практичний матеріал для організації літературного виховання у початковій школі, зокрема, проведення класного і позакласного читання, здійснення позакласної виховної роботи з учнями молодших класів. Розглядається методика класного читання (мета і завдання уроків читання, види і способи читання, процес роботи над художнім твором, основні етапи роботи з текстом). Аналіз уроків з позакласного читання

доповнений конспектом уроку-звіту на тему "Твори письменників української діаспори для дітей". За цим же принципом розглядаються позакласної виховної роботи завершується сценарієм проведення Свята книги з нагоди посвяти учитачі учнів першого класу. У розділі "Літературне виховання у початковій школі у персоналіях письменників" пропонується два сценарії виховних заходів: "Свято весни і поезії" з нагоди дня народження Ліни Костенко і тематичне заняття, присвячене життю і творчості української поетеси Марійки Підгірянки. Зауважимо, що згадані конспекти і сценарії є прикладом реалізації літературно-виховних заходів у педагогічній практиці свого часу розроблені й апробовані автором посібника у власній професійній діяльності.

Особливе значення має та частина книги, де розглядаються персоналії письменників, твори яких згідно з навчальною програмою вивчаються у других — четвертих класах початкової школи. Відомості про їх життя і творчість є цінним матеріалом не лише для проведення уроків літературного читання у початкових класах, а й для реалізації міжпредметних зв'язків, організації позаурочних форм навчання, здійснення позакласної і позашкільної виховної роботи.

Практичне значення посібника полягає у його відповідності навчальним планам і програмам педагогічних ВНЗ, у можливості його використання при вивченні таких дисциплін, як педагогіка початкової школи, методика викладання української мови у початкових класах, дитяча література. Матеріал посібника може бути використаним у навчально-виховному процесі ЗОШ, ДНЗ і позашкільних навчальних закладів, при розробці навчальних програм, підручників і посібників.

За рекомендацією вченої ради нашого інституту опубліковано монографію кандидата історичних наук Галини Сеньківської "Розвиток історичного краєзнавства на Тернопільщині (середина 40-х років ХХ ст. — початок ХХІ ст.)". Книгу рецензували доктор історичних наук, професор Генріх Стронський і кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Кременецько-Почаївського державного історико-архітектурного заповідника Наталія Оболончик. У монографії досліджується розвиток історичного краєзнавства

на Тернопіллі у згаданий період через висвітлення різних напрямків історико-краєзнавчої діяльності державних культурно-освітніх установ, вищих і загальноосвітніх навчальних закладів, а також проаналізовано участь громадськості у популяризації краєзнавчих знань.

Автор монографії дає дефініцію історико-краєзнавчим дослідженням як масовим формам залучення громадськості до вивчення регіональної та локальної історії і наголошує, що краєзнавчі дослідження набувають статусу краєзнавчого знання тоді, коли в них виникає потреба у контексті вивчення історії малої батьківщини, а також підкреслює, що факти і знання, котрі здобуваються в рамках краєзнавства, з часом стають надбанням великої науки для осмислення часткового і загального в єдиному історичному процесі. Тому проблеми

В ЦАРИНІ КРАЄЗНАВСТВА

краєзнавства є предметом особливої уваги науковців-істориків і постійно утверджуються як важливий компонент історичної науки в її регіональному розрізі.

Розкривши сучасні особливості краєзнавства, насамперед його звільнення від заполітизованості, автор висвітлює розгортання пошукової і популяризаторської роботи в локальних і регіональних масштабах і водночас наголошує: незважаючи на набутий за минулі десятиріччя української незалежності досвід, краєзнавча проблематика потребує спеціального і детального дослідження. Зокрема, недостатньо вивчено діяльність органів державної влади у контексті використання ними різноманітних форм, а також їх впливу на активізацію історико-краєзнавчих досліджень в краї через відповідні місцеві структури й інституції (громадські об'єднання, клуби, бібліотеки, музеї, навчальні заклади).

Окремим предметом історико-краєзнавчих досліджень виступає комплекс джерел і літератури, видання та публікації у місцевій пресі з проблем історії, сучасності та перспектив розвитку краю в політичній, соціально-економічній і духовній сферах.

Детально висвітлюється історіографія проблеми: розкриваються етап зародження, розвитку і становлення національного краєзнавства з урахуванням специфіки регіонів і відмінностей їх історичного розвитку. У монографії віддається належне науковцям-дослідникам і їх працям, присвяченим розвитку краєзнавства на Тернопільщині (В.Лавренюк, Я.Гайдукевич, І.Зелена, І. Герета, Г.Моліцька,

Г.Чернихівський, Л.Бойцун та інші).

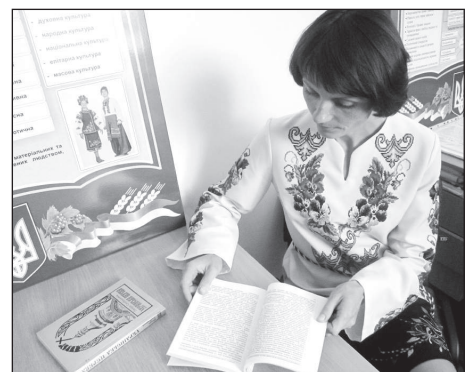
Окремо вивчається історико-краєзнавча діяльність державних установ Тернопільщини, насамперед музеїв, які стали невід'ємною складовою краєзнавчого руху. Висвітлена робота Тернопільського обласного історико-краєзнавчого музею, Кременецького краєзнавчого музею, Почаївського музею історії релігії та атеїзму як державних музейних інституцій і кількох сотень музеїв і музейних кімнат на громадських засадах (наприкінці 70-х років ХХ століття в різних містах і селах Тернопільщини їх нараховувалося більше 400). Серед них — Музей пам'яті жертв тоталітарних режимів у ПТУ №6 м.Кременця, Музей О.Неприцького-Грановського в с.Великі Бережці та інші.

В монографії відображено краєзнавчий доробок бібліотечних установ, що полягає у виявленні, збиранні, збереженні та популяризації писемних, головним чином друкованих, матеріалів, пов'язаних своїм змістом з історією та сьогоденням краю. Органічна складова діяльності бібліотек області — комплектування та поповнення фондів краєзнавчої літератури, пропаганда видань і публікацій про історію, культуру, природу Тернопільщини.

Належну увагу приділено визначенню ролі архівних установ у краєзнавчому русі. Саме архівні матеріали дають змогу забезпечити об'єктивність і науковість історико-краєзнавчих досліджень. Наголошено на провідній ролі Державного архіву Тернопільської області, що функціонує з 1 листопада 1939 року, в якому нині

нараховується більше 700 тисяч одиниць зберігання. Ці матеріали висвітлюють історію краю з XVI ст. до нашого часу.

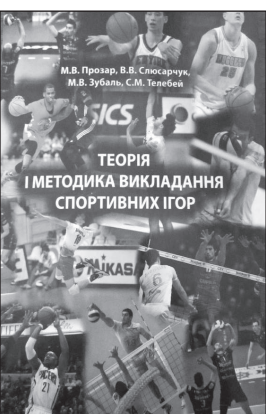
У розділі "Краєзнавство у вищих і середніх навчальних закладах" поміщено інформацію про краєзнавчу роботу в нашому інституті. Зокрема, згадується проведення наукових конференцій "Місто Кременець в історії освіти, науки і культури", "Волинські Афіни першої третини ХІХ століття в контексті розвитку освіти, науки і

культури", робота студентського наукового гуртка "Минуле, сучасне і майбутнє — очима молоді" з вивчення проблеми "Духовна культура Волині та Галичини: традиції і сучасність" тощо.

Завершується монографія висвітленням ролі громадськості в історико-краєзнавчому русі, що зроблено через аналіз участі громадських інституцій краю у підготовці та виданні "тернопільського тому" "Історії міст і сіл Української РСР", роботи пам'ятоохоронних організацій Тернопілля, Всеукраїнської спілки краєзнавців, у дослідженнях і популяризації історії регіону.

ДО СКАРБНИЧКИ МЕТОДИКИ ФІЗВИХОВАННЯ

Навчально-методичний посібник "Теорія і методика викладання спортивних ігор" — плід творчої співпраці науково-педагогічних працівників Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка та Кам'янець-Подільського національного університету ім.Івана Огієнка — отримав Гриф МОН України "Рекомендовано як навчальний посібник для вищих навчальних закладів". Серед авторів посібника — доцент кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання нашого інституту В.В.Слюсарчук. Видання рецензували професор Львівського державного університету фізичної культури Г.А.Єдинак і доцент кафедри спортивно-педагогічних дисциплін Прикарпатського НУ ім.Василя Стефаніка О.М.Лещак.

У посібнику міститься навчальна програма дисципліни, лекційний курс, тематика практичних занять, вказівки до самостійного вивчення тем, перелік завдань модульних кон-

трольних робіт тощо. В лекційному курсі подана інформація щодо історичних етапів зародження, розвитку і становлення волейболу і баскетболу в Україні та світі, охарактеризовано основні тенденції розвитку цих масових ігор. Розглядаються питання, що стосуються теоретичних основ техніки і тактики гри у волейбол і баскетбол. Практичні заняття містять плани-конспекти, що подають зміст, дозування, організаційно-методичні вказівки, необхідні для початкового ознайомлення, удосконалення та поглибленого розучування техніки і тактики згаданих спортивних ігор і спрямовані на оволодіння студентами руховими уміннями і навичками, використанням технічних прийомів і тактичних дій під час двосторонніх ігор.

Самостійна робота має за мету засвоєння навчальної програми та формування самостійності як важливої освітньої та професійної якості, що полягає у здатності систематизувати, планувати і контролювати власну діяльність. Модульні контрольні роботи дають змогу з'ясувати ступінь оволодіння студентами вміннями і навичками навчальної дисципліни в теоретичному аспекті. Знання правил гри з волейболу та баскетболу, обов'язків, офіційних жестів і сигналів суддів допоможуть в організації та проведенні змагань з цих поширених в Україні та світі видів спорту.